

9. ערכים

מה חשוב לכם ביותר? מה אתם רוצים להפיק מהחיים? איך אתם מעריכים דבר מסוים? האם תוכלו ליחס לדבר מסוים ערך גבוה (ע"ג) או ערך נמוך (ע"נ). כל חשיבתנו, שיפוטנו, בחירותינו ופעולותינו מבוססים על הערכים שאנו מחזיקים בהם.

ערך גבוה (ע"ג):

ישנם דברים שאנו מייחסים להם ערך גבוה. הערך הגבוה יכול להיות קבוע או זמני. אנשים שונים מייחסים ערך גבוה לדברים שונים.

דוגמאות:

רוב האנשים מייחסים ערך גבוה לבריאות תקינה. רוב האנשים היו מייחסים ערך גבוה ליושר ולדעתם של אחרים עליהם. יש אנשים שמייחסים ערך גבוה לכסף או להצלחה. כמעט כולם מייחסים ערך גבוה לאושר. אנשים רבים היו מייחסים ערך רב להנאה ולכיף.

ערך נמוך (ע"נ):

ישנם דברים שאנו מייחסים להם ערך נמוך. כשאנו צריכים לבחור בין שני דברים, לעתים עלינו ליחס ערך גבוה יותר לאחד מהדברים וערך נמוך יותר לשני. יש אנשים המייחסים ערך רב לדברים שאנשים אחרים אינם מחשיבים כבעלי ערך גבוה.

דוגמאות:

יש אנשים שרואים כסף כערך גבוה ויושר כערך נמוך. יש אנשים שרואים יושר כערך גבוה וכסף כערך נמוך. יש אנשים שיזרקו פחיות ובקבוקים בטבע היות שהם מייחסים ערך גבוה לנוחיות וערך נמוך לשמירה על הסביבה. יש אנשים שמייחסים ערך גבוה להנאתם וערך נמוך להנאתם של אחרים, לכן הם יפעילו את הרדיו בעצמה רבה בגן הציבורי.

ההבנה מדוע אתם עושים משהו או מדוע משהו אחר עושה משהו מסייעת בידנו לזהות את הערכים השונים שעומדים בבסיסה של החשיבה.

כרטיסי עבודה לתלמיד

תרגול

1. רוב האנשים מייחסים ערך גבוה לדברים הרשומים להלן. דרגו אותם לפי מידת ערכם בעיניכם. שימו את הגבוה ביותר ראשון, את הבא אחריו – שני, וכן הלאה.
בריאות, מה שחושבים אנשים אחרים, חופש מפחד, הימנעות משעמום, ביטחון, נוחות, חופש מרעב, להיות יפים, להיות חכמים.
2. יוסי מקדיש זמן רב למבחנים אבל רונית לא. הסיבה לכך היא שליוסי ולרונית ערכים שונים. עברו על הרשימה להלן ובחרו את הערכים הגבוהים ביותר של יוסי ושל רונית ואז בחרו את הערכים הנמוכים ביותר שלהם.
להכיר דברים, להיות חרוצים, להרוויח הרבה כסף, לרצות את ההורים, לשחק כמה שיותר משחקי ספורט, להסתדר עם חברים, נושאי הלימוד בבית-הספר, בריאות תקינה, הדעה של המורה, ללמוד באוניברסיטה, להיחשב לחכם.
3. * כל אחד מן המצבים הבאים נשען על ערך שונה. הראו איך ערכים אלה משתנים בכל מצב.
 - נער גונב תפוח מחנות המכולת כי הוא רעב מאוד
 - הנער התכוון בדיוק לגנוב תפוח אך עצר כי הבחין בשוטר שמתבונן בו
 - נער מואשם על ידי חבריו שהוא פחדן מכדי לגנוב תפוח, ולכן הוא גונב תפוח
 - נער גונב תפוח ונותן אותו לילד רעב
 - נער קונה תפוח ומתפאר בפני חבריו שגנב אותו
 - נער עוצר בעד נער אחר מלגנוב תפוח
 - נער מדווח על נער אחר שגנב תפוח
4. * נער ונערה צריכים להחליט האם להתחתן מיד כשיסיימו את הלימודים או לחכות שנה עד שיהיו מבוגרים יותר. הם צריכים לשקול גורמים רבים ולהחליט איזה ערך עליהם לייחס לכל גורם. מהם הגורמים ואיזה ערך לדעתכם עליהם לייחס לכל אחד מגורמים אלה?

פעולה

1. נסו לזהות את הערכים שמאחורי חשיבה, פעולה, שיפוט או בחירה.
2. לאלו דברים מייחסים ערך גבוה (ע"ג) ולאלו נראה שמייחסים ערך נמוך (ע"נ)?
3. האם האדם האחר חושב או מתנהג אחרת ממני מפני שיש לו ערכים שונים משלי?
4. כשעורכים שיפוט, בחירה או החלטה צריך שיהיה לנו ברור על בסיס אילו ערכים אנו פועלים.

פרויקט

1. פוליטיקאי אחד מצהיר שיש לשלם לאנשים לפי כמות העבודה שהם עושים. פוליטיקאי אחר אומר שצריך לשלם לאנשים לפי צורכיהם ושאדם בעל משפחה גדולה צריך להרוויח יותר מאשר רווק, ללא קשר לשאלה כמה קשה כל אחד מהם עובד. רעיונות שונים אלה מבוססים על ערכים שונים. כיצד שונים ערכיהם של שני הפוליטיקאים?
2. * אילו היית מנהל בית-ספר גדול שלומדים בו 1,000 נערים ונערות, אילו דברים היו נחשבים בעיניך כבעלי ערך גבוה? מהם הערכים שלך שעשויים להיות שונים מערכיהם של התלמידים?